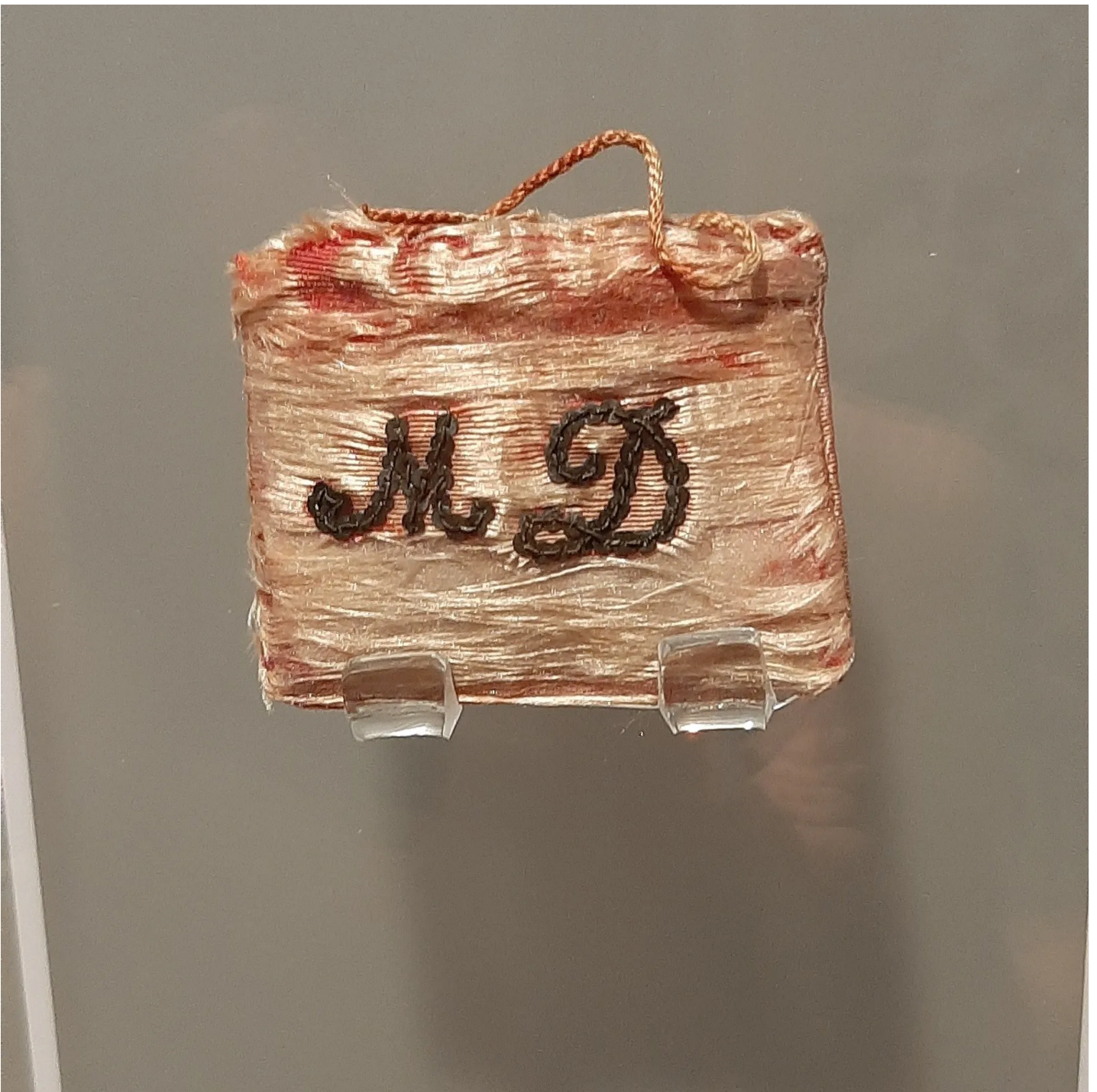

Nuances bij het rapport van Commissie Joustra

termeulen • Feb 12, 2021

Het rapport van Commissie Joustra over misstanden bij interlandelijke adoptie in het verleden is een waardevol document en doet recht aan slachtoffers van de misstanden. Graag geef ik vanuit mijn wetenschappelijke expertise nog wel nuancering bij het rapport.

Allereerst wil ik aangeven dat ik erg blij ben met het werk van Commissie Joustra over misstanden bij adopties in het verleden. En goed dat onze overheid nu de verantwoordelijkheid neemt door excuses aan te bieden aan gedupeerden en zich wil inzetten om misstanden zo goed mogelijk recht te zetten.

Als wetenschapper gespecialiseerd in adoptie en pleegzorg, waarbij 10 jaar als coördinator van het in Universiteit Leiden gevestigde ADOC - Kenniscentrum voor adoptie en pleegzorg, heb ik ook kritische kanttekeningen.

Kinderrechten

Allereerst blijkt de wetenschappelijke literatuur waarop de commissie zich baseert erg eenzijdig en belangrijke artikelen die een breder beeld geven op het fenomeen adoptie zijn niet meegenomen. Het lijkt bijna dat wie zich focust op misstanden rond adoptie op een gegeven moment gevangen raakt in één kant van een werkelijkheid en andere perspectieven zoals kindbescherming uit het vizier verliest.

Het Kinderrechtenverdrag stelt namelijk ook dat kinderen recht hebben op veiligheid, zorg, ontwikkelingskansen en een gezin. Verwaarlozing was in kindertehuizen al zichtbaar, maar de laatste decennia is ontdekt dat kindertehuiszorg zo schadelijk is voor kinderen, dat in de VN-richtlijnen voor Alternatieve Zorg is vastgelegd dat wereldwijd tehuiszorg uitgebannen moet worden. Kinderen hebben recht op zorg in een gezin.

Onderzoek

In 2016 deden wij vanuit ADOC en Universiteit Leiden een vragenlijstonderzoek onder 1155 interlandelijk geadopteerden naar hun tevredenheid met hun leven en hun emoties rond afstand en adoptie. Wij vroegen of zij naar informatie hadden gezocht in

hun land van herkomst en of die klopte. Omdat wij dit koppelden aan het jaar van adoptie zagen wij een significante afname in onjuistheid in documenten in de loop van de tijd, zeker na 1992. Ook vonden wij minder onvrede over afstand en adoptie bij recenter geadopteerden. De commissie heeft dit tijdsaspect niet meegenomen.

Adopties na 1998

Commissie Joustra keek uitdrukkelijk naar de periode tot 1998, maar heeft ook gekeken naar misstanden na 1998 en concludeert daarbij dat misstanden in adoptie niet zijn uit te sluiten. Let wel, ik ben het helemaal eens dat misstanden niet kunnen en mogen, maar ik pleit wel om voor beleidskeuzes te kijken naar het hele plaatje en ook recht te doen aan alle partijen door de misstanden niet allemaal over een kam te scheren. Ik wil vanuit mijn wetenschappelijke kennis graag daaraan bij dragen.

Wat mij verbaast is dat het rapport de huidige, veranderde adoptiepraktijk niet beschrijft. Mede als gevolg van het Haags Adoptie Verdrag worden de meeste kinderen tegenwoordig in hun eigen land opgevangen. Het overgrote deel van de interlandelijk geadopteerde kinderen heeft 'Special Needs'. Ook in Nederland is het soms moeilijk adoptieouders te vinden. Procedures om misstanden uit te sluiten zijn zo intensief dat ik mij vaak zorgen maak over de extra schade die kinderen oplopen door de langere tijd die zij in tehuizen verblijven. Verder streeft de huidige praktijk naar open adopties, waarbij contact met de geboortefamilie zoveel mogelijk behouden blijft. Ik vind het moratorium op huidige adopties dan ook te kort door de bocht.

Nuances en voorkomen

Graag zou ik een aanvulling op het rapport zien met de volgende elementen:

Bij de misstanden:

- Geef een volledig cultureel en antropologisch kader van de situatie waarin kinderen zich bevinden voorafgaand aan adoptie en redenen voor afstand. Gebruik hiervoor ook toonaangevende wetenschappelijke literatuur
- Maak een onderscheid tussen misstanden die een criminele achtergrond hebben of een culturele achtergrond. Zo gaven in India afstandmoeders bijvoorbeeld een valse naam op omdat ongehuwd moederschap hun kansloos maakte en zelfs in gevaar kon brengen. Maak ook onderscheid tussen misstanden in afstand en misstanden in adoptie
- Maak een kwantificering van gevonden misstanden in de tijd en maak het verband met genomen maatregelen
- Maak een onderscheid tussen misstanden door zelfdoeners en aanwijsbaar frauduleuze adoptieorganisaties en andere zaken.
- Maak alvast een selectie van adoptieprocedures waarbij geen kans op misstanden is.

De commissie is bang dat misstanden niet uit te sluiten zijn, maar ik zie kansen in bijvoorbeeld het gebruik van DNA-databanken. Interlandelijke adoptie DNA-databanken met gegarandeerde privacy, waar zoekende geadopteerden en geboortouders gebruik van kunnen maken en die ook bij lopende adoptieprocedures valse afstandsprocedures kunnen voorkomen. Het aangekondigde expertise centrum zou hier een rol kunnen spelen. En laat dat expertisecentrum dan wel een wetenschappelijke afdeling hebben, zodat nuances en kennis beter bereikbaar zijn.

Bijgevoegde foto is een token van Londense tehuis kinderen die hun afstandsmoeders achterlieten om hun kinderen, die een nieuwe naam kregen, te kunnen herkennen als ze ze weer ophaalden. Per abuis werden alle tokens bij elkaar gevoegd en waren de kinderen niet meer te traceren (Foundling Museum Londen).